

**İNSAN HAKLARINI VE TEMEL ÖZGÜRLÜKLERİ
KORUMA SÖZLEŞMESİNİN, BU SÖZLEŞMEDE
HALİHAZIRDA YER ALANLARDAN BAŞKA BELLİ
HAKLARI VE ÖZGÜRLÜKLERİ GÜVENCE ALTINA ALAN
PROTOKOL No.1**

(Paris, imza: 20/03/1952, yürürlük: 18/05/1954) ¹

Başlangıç ²

Avrupa Konseyi'nin üyeleri olup bu Protokole imza koyan hükümetler,

¹ Avrupa Konseyi tarafından hazırlanarak 20/03/1952 tarihinde Paris'te kabul edilen ve imzaya açılan “**İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesinin, Sözleşmede Halihazırda Yer Alanlardan Başka Belli Hakları ve Özgürlükleri Güvence Altına Alan, Protokol No.1**”in (No.009, “*Protocol No.1 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, securing certain rights and freedoms other than those already included in the Convention*”), Madde 6 uyarınca yürürlük için gerekli 10 Devletin onayı koşulu gerçekleşerek 18/05/1954 tarihinde yürürlüğe girmiştir. **Protokol No.1**'in orijinal metninde “kenar başlıkları” yoktur. Bu Maddelere eklenen “kenar başlıkları” ile (md.4)'te yapılan değişiklik, 11/05/1994 tarihinde kabul edilen 01/11/1998'de yürürlüğe giren **Protokol No.11** hükümleri uyarınca metne işlenmiştir.

“AİHS/Protokol No.1”in Türkçe çevirisi ve İngilizce metni için bkz., Mehmet Semih Gemalmaz, **İnsan Hakları Belgeleri/ Human Rights Instruments/Cilt 1/2003**, sf.123-126 (Türkçe) ve sf.387-389 (İngilizce).

Türkiye, **Protokol No.1**'i imzaya açıldığı tarih olan 20/03/1952'de imzalamıştır ve AİHS ile birlikte bu Protokolü de, 10/03/1954 tarih ve 6366 sayılı “İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi ve Buna Ek Protokolün Tasdiki Hakkında Kanun”u çıkartarak onaylamıştır, (RG, 19/03/1954, s.8662). Anılan Resmi Gazetede, **Protokol No.1**'in orijinal metni ile Türkçe resmi çevirisi yayımlanmıştır. Bu Protokolün onay belgesi 18/05/1954 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine depo edilmiş ve bu belge anılan tarihten itibaren Türkiye bakımından yürürlüğe girmiştir.

“AİHS/Protokol No.1” hakkında bilgi için bkz., Mehmet Semih Gemalmaz, **Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş**, Legal Yay., İstanbul, Ekim 2007 (Genişletilmiş 6. Baskı), sf.1027-1034.

² “Başlangıç” ibaresi, tarafımızdan metne eklenmiştir.

4 Kasım 1950 tarihinde Roma’da imzalanan (bundan böyle “Sözleşme” olarak anılacak olan) İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesinin³ I. Bölümüne halihazırda dahil edilmiş olanlardan başka belli hakların ve özgürlüklerin toplu olarak işlerliğini sağlamak üzere gerekli adımları atmayı kararlaştırarak,

Aşağıdaki hükümler üzerinde anlaşmışlardır:

Madde 1 – Mülkiyetin korunması

Her gerçek ya da tüzel kişi, mamelekenden/(mülkiyetinden) (“*possessions*”) barışçıl biçimde yararlanma hakkına sahiptir. Hiç kimse, kamu yararı (“*public interest*”) uyarınca ve yasanın ve uluslararası hukuk genel ilkelerinin öngördüğü koşullara tabi olarak mülkiyetinden yoksun bırakılması hali hariç, mülkiyetinden yoksun bırakılmayacaktır.

Ancak yukarıdaki hükümler hiçbir biçimde, bir Devletin, mülkiyetin (“*property*”) genel yarara/(umumi menfaate) (“*general interest*”) uygun olarak kullanılmasını denetim altına almak ya da vergilerin yahut diğer katkıların/(yükümlülüklerin) (“*contributions*”) yahut para cezalarının ödenmesini temin etmek üzere gerekli gördüğü nitelikteki yasaları yürürlüğe koyması yetkisine halel getirmeyecektir.

³ “**Protokol No.1**” Başlangıç bölümü (parag.2)’de göndermesi yapılan belge, Avrupa Konseyi tarafından hazırlanarak 04/11/1950 tarihinde Roma’da kabul edilip imzaya açılan “**İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesi**” (No.005, “*Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*”) olup, 03/09/1953 tarihinde yürürlüğe girmiştir. İşbu derlemede, 11/06/1994 tarihinde kabul edilen ve 01/11/1998 tarihinde yürürlüğe giren Protokol No.11 ile değişik yürürlükteki AİHS’nin tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisine yer verilmiştir.

Madde 2 – Eğitim hakkı⁴

Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılmayacaktır/(Hiç kimsenin eğitim hakkı reddedilmeyecektir). Devlet, eğitim ve öğretimle ilgili olarak üstlendiği herhangi bir görevi yerine getirirken, anne-babanın/ (ebeveynlerin) bu tür eğitim ve öğretimin kendi dinsel ya da siyasal inançlarına uygun nitelikte olmasını temin etme hakkına saygı gösterecektir.

Madde 3 – Serbest seçimlere hak

Yüksek Sözleşmeci Taraflar, yasama organının seçilmesinde, makul aralıklarla ve gizli oy kullanılarak ve halkın görüşünü özgürce ifade etmesini temin edecek koşullar altında gerçekleştirilen serbest seçimler yapmayı taahhüt ederler.

Madde 4 – Yer bakımından uygulama

Herhangi bir Yüksek Sözleşmeci Taraf, bu Protokolü imzalama ya da onaylama zamanında ya da bundan sonraki herhangi bir zamanda, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine ulaştıracağı bir beyan ile, uluslararası ilişkilerinden sorumlu olup bu beyanda isimleri belirtilen ülkelerde, bu Protokol hükümlerinin uygulanmasını ne ölçüde üstlendiğini belirtebilir.

⁴ Türkiye **Protokol No.1**'i, (md.2)'de düzenlenen "eğitim hakkına" ilişkin bir çekince koyarak onaylamıştır. Çekince metni şöyledir:

"İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesine Ek Protokolün ikinci maddesi, 3 Mart 1924 tarih ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanununun hükümlerini ihlal etmez", (6366 sayılı Kanun, md.3).

Türkiye'nin **Protokol No.1**'e koyduğu çekincenin AK "Andlaşmalar" sitesinde yer alan İngilizce metni şöyledir:

"Reservation made at the time of deposit of the instrument of ratification, on 18 May 1954 - Or. Fr.

Having seen and examined the Convention and the Protocol (First), we have approved the same with the reservation set out in respect of Article 2 of the Protocol by reason of the provisions of Law No. 6366 voted by the National Grand Assembly of Turkey dated 10 March 1954.

Article 3 of the said Law No. 6366 reads: Article 2 of the Protocol shall not affect the provisions of Law No. 430 of 3 March 1924 relating to the unification of education."

Yukarıdaki paragraf uyarınca bir beyan iletmış olan herhangi bir Yüksek Sözleşmeci Taraf, çeşitli zamanlarda, daha önceki herhangi bir beyanında belirtilen koşulları değiştiren ya da bu Protokol hükümlerinin uygulanmasını söz konusu/(uluslararası ilişkilerinden sorumlu olduğu) ülkelerden herhangi birisi bakımından sona erdiren yeni bir beyanı iletebilir.

Bu Madde uyarınca yapılan bir beyan, Sözleşme Madde 56, paragraf 1'e uygun şekilde yapılmış sayılacaktır.⁵

Madde 5 – Sözleşme ile ilişki

Yüksek Sözleşmeci Taraflar arasında bu Protokol Madde 1, 2, 3 ve 4 hükümleri, Sözleşmenin ek maddeleri olarak kabul/(telakki) edilecek ve Sözleşmenin bütün hükümleri buna göre uygulanacaktır.

Madde 6 – İmza ve onay

Bu Protokol, Sözleşmenin imzacıları olan Avrupa Konseyi üyeleri tarafından imzalanmaya açık olacaktır; bu Protokol, Sözleşmenin onaylanmasıyla aynı anda ya da daha sonra onaylanacaktır. Bu Protokol, onaylama belgesinin depo edilmesinden sonra yürürlüğe girecektir. Bilahare onaylayan herhangi bir imzacı Devlet bakımından bu Protokol, kendi onay belgesini depo ettiği tarihte yürürlüğe girecektir.

Onay belgeleri, bu onaylamayı yapan Devletlerin adlarını tüm üyelere bildirecek olan Avrupa Konseyi Genel Sekreterine depo edilecektir.

Avrupa Konseyi arşivlerinde muhafaza edilecek olup, İngilizce ve Fransızca metinlerinin her ikisi de eşit derecede geçerli bir tek kopya halinde Mart 1952'nin 20. gününde Paris'te düzenlenmiştir. Genel Sekreter, bunun onaylı kopyalarını imza koymuş Hükümetlerin her birine iletacaktır.

⁵ “**Protokol No.1**” (md.4)'ün 3. fıkrasının, “**Protokol No.11**” ile yapılan değişiklik öncesindeki, yani orijinal metni şöyleydi: “Bu Madde uyarınca yapılan bir beyan, Sözleşme Madde 63, paragraf 1'e uygun şekilde yapılmış sayılacaktır.”